

ЩЕ ИМА ЛИ НОВА ВОЙНА ЗА КОСОВО?

(ОПИТ ЗА ДИСЕКЦИЯ В СУМАТОХАТА И СТРАСТИТЕ МЕЖДУ БЕЛГРАД И ПРИЩИНА)

Иво Иванов - телевизионен журналист и историк

ТРУДНОТО НАЧАЛО НА НОВАТА 2018 Г.

Поради ортодоксалното 13 дневно разминаване между Грегорианския и Юлианския календар новата година в Сърбия започна както винаги на лек забавен каданс. Реално 2018 г. настъпи в полунощ между 31-ви декември и 1-ви януари. Както винаги ритуално влизането в сила на Новата година в страната се проточи до отминаването на старото Рождество Христово на 7-ми януари и на „старата Нова година“ на 14 януари. В този промеждутък от безкрайни празници, в пастирско напътствие пред телевизия „Храм“ сръбският патриарх Иринеј, далеч от рождественския дух се изказа по редица наболели сръбски политически въпроси. Русия се споменаваше, като манна небесна във всяко второ изречение на светлейшия патриарх. Съседните страни бяха подобавашо обругани, включително бяха охулени Българската православна църква и търсещата признание македонска Охридска архиепископия. Около 50-тата минута на режисираното интервю Иринеј Белградски се произнесе и по ключовия за сръбите косовски въпрос. Питането на взимащият интервюто протоерей-ставрофор Стоядин Павлович бе:

–„В преговорите в Брюксел се засяга статута на Косово и всички притежания които имаме като Сърбия и нашия народ в Косово и Метохия. В Сърбия започнаха изяви и вътрешна дискусия на различни нива, икономисти, политици, спортисти, всички институции говорят и говорят за своите разсъждения. Какво ще отговори сръбската църква на въпроса по тази тема във вътрешния диалог, ако се стигне до търсене мнението на църквата за Косово и Метохия?

Отговорът на светиня му бе по-скоро като на политик от колкото като на висш християнски духовник:

–„Църквата вече се изясни. Ние не можем да мислим за Сърбия без Косово и Метохия. Ние използваме това название Косово и Метохия, това е Стара Сърбия. Която е родила тази друга част от Сърбия. Косово е нашата история, нашата култура, нашата духовност. Цялата е изпълнена с православни светини. Призрен е бил престолнина на сръбския народ, междувпрочем и Скопие. Печката патриаршия е седалище на сръбските архиепископи и патриарси. Славянското, главно седалище на нашата църква е Печката патриаршия. Нима можем да позволим Печката патриаршия да бъде в някоя друга държава? Това един народ който е на ясно със себе си, със своята история и култура не може да си го позволи. В Дечани, Богородица Левишка, Грачаница и други светини да допуснем народ, който всичко това да разруши и да подпали, за да може после да каже пред целия свят, това е наше. Това само някой безпаметен човек може да си го помисли и така да каже – това е изгубено и не може да се върне. Не, за нас това не е (крайна) рамка. За нас това е една връзка, която ни свързва към Косово и Метохия, Стара Сърбия и нашите светини. 1000 години сме защитавали Косово и Метохия. Пролитвали сме кръв. Там сме живеели с народи, никой на никого не е пречел. Бил съм в Косово доста дълго време, за да го познавам, бил съм с народа. Не се живееше добре, но и нашият народ живееше същият живот, както останалите там. Почна да се гради, да се подобряват нещата там. Така че сръбската църква е казала, какво мисли за Косово. **Аз**

съм го казал и ще го повтора. Може Косово да бъде отнето, да бъде окупирано, както е днес, но никой не може да каже – „Ето това ви го подаряваме”. Защото ако го подарим, то ще го изгубим завинаги. А онова което е отнето насила, насила и ще се върне. Надяваме се, че държавният връх, доколкото виждам, а аз виждам добре, че има големи усилия, Косово да се запази в Сърбия, да се постигне по някакъв начин най-доброто политическо решение, което да задоволи и едните и другите и да остане така, както си е”.(1)

Няма да коментираме думите на сръбския духовен предстоятел. Те са категорично ясни сами по себе си. Показват, че сръбската църква, която бе един от моралните вдъхновители на сръбската агресия и последвалия разгром по време на войните за Югославското наследство, не е отстъпила от великосръбския шовинизъм, с който подкрепяше Слободан Милошевич и неговата безумна политика в края на 20-ти век. Скандално е, че един патриарх призовава своя народ към нова война, макар и не днес и сега, но той дава своята благословия за едно ново бъдеще насилие в Косово и на Балканите.

Малко по-късно в Косово, настъпването на новата 2018 година и връщането към ужасяващата реалност бе усетено веднага още на 16 януари. Убийството на сръбския политически лидер Оливер Иванович в северната част на Косовска Митровица дойде точно в навечерието на подновяването на сръбско-албанските преговори за Косово в Брюксел. Някак удобно за президента Александър Вучич и външният министър Ивица Дачич, преговорите бяха замразени. От Белград отново чухме кресчендо по темата сигурността на сърбите в Косово, но след това вълната от обвинения се спихна. Дори и за най-предубедените бе ясно, че Оливер Иванович не може да бъде убит на север от река Ибър, където сърбите имат пълен контрол над случващото се без участието на местни криминални елементи. Самото близко обкръжение на Иванович и неговото семейство, категорично свидетелсуваха за това. За пореден път лъсна грозната истина, че като парче „ничия земя” в Северно Косово властва не закона, а криминални фактори, чиито мафиотски следи, както винаги водят към Белград. Разбира се мафиотските структури в Косово оцеляват и под мълчаливото бездействие на международните представители в албанската и сръбската част на протектората в лицето на (UNMIK) - ЮНМИК и (EULEX) - ЮЛЕКС.(2)

2018 г. за Прищина е обвързана с надеждата, чрез международно посредничество да бъде подписан някакъв вид мирен договор със Сърбия. Това заяви първият заместник-председател на косовския парламент и министър на външните работи Беджет Пацоли. Пред косовската държавна телевизия той обяви, че през януари диалогът между Прищина и Белград ще се води с по-голяма интензивност, а докрая на годината диалогът трябва да бъде завършен. (3) В същото време според руската агенция „Спутник – Сърбия” хоризонтът за приключване на сръбско-албанския диалог за Косово е 18 месеца, тоест средата на 2019-та година. След което бъдещият краен документ договорен в Брюксел, трябва да бъде одобрен от международна конференция, в която освен Евросъюза, трябва да участват Германия, Франция, Великобритания САЩ, но не и Русия. Като източник на крайно пропагандната по съдържание информация е цитиран косовският премиер Енвер Ходжай. (4) Самият Вучич в края на 2017 г. също прогнозира: „Ще бъде добре, ако успеем до края на 2018 г. да разплетем Косовския възел, но не съм оптимист, че е възможно постигането на взаимно приемлив договор с албанците. Продължавам да смятам, че шансовете ни за взаимно приемливо споразумение са под 5 на сто. Същото се отнася и за договора вътре в самата Сърбия помежду ни. На практика този въпрос не е възможно да бъде решен без Великите сили“.(5) Месеци по-късно, след провокирания скандал в края на март с изгонването от Митровица на директора на сръбската правителствена служба за Косово Марко Джурич

на 19 април, пред държавната телевизия РТС държавният глава, отново се презастрахова от бъдещ провал в преговорите с албанците. Вучич декларира, че не вярва, че косоварите ще изпълнят за 3 месеца своите задължения по Брюкселското споразумение, след като пет години не са го направили и то по-точно в частта му за създаване на Съюза на сръбските общини в Косово. В Белград пред ръководителката на европейската дипломация Федерика Могерини Вучич заяви, че „позицията на Сърбия е ясна, но е ужасно тежка, защото трябва да се говори не с албанците, а с техните попечители - САЩ и Великобритания. Когато вие говорите с тези, които са много по-силни, вие сте с вързани ръце, но ви остава само храбро и гордо да се борите за своята страна, за интересите на своя народ, за сръбския народ в Косово, за да оцелее той”.(6)

Започнахме тези редове с милитаристичните харанги на сръбския духовен предстоятел патриарх Иринеј. Затова накрая на нашето въведение отново ще се позовем на светиня му, който обобщава своята визия за Косово със следните думи пред група руски журналисти цитирани от ТАСС. „Сърбите в Косово са в най-тежкото положение в цялата си история. Ситуацията в Косово е много тежка, нашият народ там няма никаква свобода, нито свобода на придвижване, нито възможност да работят. При това нямат и подкрепа от държавата. Състояние, каквото не е имало в нашата история”. Коментирайки изявление на генералния секретар на ООН Антониу Гутериш, че е започнала нова студена война, патриарх Иринеј заяви, че тя не е спирала. "Войната продължава. Тя не е спирала. Войната съществува в сърцата и в главите на западните политици, затова те не могат да я спрат". (7)

ПРИНУДАТА ОТ ВЪТРЕШНОСРЪБСКИ ДИАЛОГ ЗА КОСОВО

Предшната 2017 г., също започна за Белград с поредната провокация спрямо Косово. След 18-годишна пауза сърбите обявиха, че възстановяват движението на влаковете към съседната страна. По линията за Митровица към трите сръбски общини на север от река Ибър бе изпратена, влакова композиция в цветовете на Сърбия. Върху влака на 20 езика беше изписано "Косово е Сърбия". След като бе вдигната обичайната пропагандна пушилка, че нещо се прави по проблема, премиерът Александър Вучич се показва като миротворец и спря изпратения от президента Томислав Николич влак. Вучич бе на ясно, че той няма да бъде допуснат от косоварите и международните фактори в Косово. Композицията спря на 50 километра от границата на перона на гара Рашка. Това не попречи дрънкането на оръжие от двете страни да достигне поредното крнешчендо. Прищина изпрати спец части да причакат композицията. Сръбските армейски поделения край границата демонстративно бяха вдигнати по тревога. В сръбската столица, в сградата на генералния щаб на извънредно заседание се събра Съветът за национална сигурност. Президентът Томислав Николич не изключи вероятността ситуацията да излезе извън контрол, като заяви, че ако в Косово бъдат извършени покушения срещу сърби, може да задейства армията. А малко по-късно в отговор на журналисти президентът допълни: "Всички ние, не само войската, ще тръгнем да защитаваме сърбите от потенциални убийства. И аз ще тръгна, това няма да ми е за първи път." (8)

Отминалата 2017 г. ще остане за сърбите под знака на поредното укрепване на режима на управляващата коалиция между Сръбската прогресивна партия на Александър Вучич и присъдружните им социалисти на Ивица Дачич. Въпреки няколко дневните следизборни протести в Белград рокадата след прехвърлянето на Вучич от премиерския на президентския пост, само засили неговите политически позиции. Бившият четник и министър на пропагандата при Слободан Милошевич Вучич стана основният господар на страната. За ужас на православните ортодокси дори назначи за

премиер технократката с открита алтернативна сексално ориентация Ана Бърнабич. Минаваща за американски кадър Бърнабич реално си остава премиер на конци. Тя е модерното лице на Сърбия пред Запада и е оторизирана да води международната икономическа политика на страната, за привличане на така нужните чуждестранни инвеститори. Но според разпределението на ролите и ресорите Бърнабич няма право да се меси във външната политика, която остава в правомощията единствено на вицепремиера и външен министър Ивица Дачич и разбира се на самият Вучич. Заради крайните си проруски позиции и антизападни изяви бившият президент Томислав Николич бе изпратен на заслужен отдых в резерва сред бъдещите кандидат посланици в Москва. Но старата длъжност на Николич, като говорител на вучичовото алтерего пред националистическия електорат бе отредена на военния министър Александър Вулин. Не бива да се забравя, че крайният левичар Вулин бе дълги години ръководител на Канцеларията за Косово и Метохия, а след това и министър със същия портфейл.

Топлите отношения между Белград и Москва създават повърхностното впечатление, че едва ли не Русия е основният инвеститор и фактор на растеж в сръбската икономика. Но държавният връх на западната ни съседка е наясно, че привличането на чуждестранни инвестиции от страни като Китай и Турция е добра стъпка, но те не могат да бъдат алтернатива на тесните стопански и икономически връзки с Европейския съюз и САЩ. Според данните за 2016 г. инвестициите в Сърбия от Москва възлизат на около 80 милиона долара, а от ЕС - на 1,5 милиарда долара. (9) Сърбия се нуждае от модернизация, от пазар за нейните стоки, но и от стратегически инвеститори, а в региона това безспорно е Европейския съюз. Но пречка пред интеграцията и присъединяването на бившата Югорепублика е както неуредените отношения с редица съседни страни, така и въпросът за Косово. Косовският въпрос е граница, която в Белград твърдят, че трудно могат да преминат. Затова, по време на своята каннидат президентска кампания пропагандната машина на Александър Вучич роди поредния чудодееен план за икономическо спасение на Сърбия, Западните Балкани и доминацията на Белград в региона. Планът не само гъделичкаше югоносталгията на избирателите, но виртуозите в разиграването на подобни сюжети Вучич и Дачич успяха да накарат да им акомпанира, дори и ленивия Евросъюз. През април белградските медии гръмнаха, че действащият сръбски премиер и бъдещ президент Александър Вучич се обяви за създаването на икономическо и пазарно пространство на територията на бивша Югославия, което ще включва и Албания. В първото си интервю като новоизбран президент след 2-ри април пред "Политико" Вучич заяви, че "останалите държави от региона, които приемат неговия план, ще създадат пазар за 20 млн. души, което е много важно, за привличането на повече инвеститори". На въпроса "дали иска да създаде нова Югославия силният човек в Белград отговаря: „Става въпрос за Стара Югославия плюс Албания. Става въпрос за политическа идея, без да се застрашава суверенитета на тези държави. Да се повдигнат нашите икономики. Ние имаме нужда от икономически ръст в рамките на 4-5 на сто, а не от 3 на сто годишно. Това не е достатъчно". На въпроса "как смята да постигне подобно сътрудничество като се има предвид напрежението със съседните държави" Вучич отговаря:

- "Тито е успял да направи това". "Той бе комунистически диктатор, но много учен човек. Може ли да си представите той бе ключар? Но много умен. Знаеше как да свърже хората... Това ни е нужно. да свържем хората". По отношение на конфликтите на Балканите сръбският президент казва:

- „.....каквото и да стане в Косово, то винаги ще бъде между Сърбия и Албания. Ако поне едната страна е разумна, ще избегнем проблемите. В Босна обаче има три страни и не е лесно да се справиш с нещата. Босна е истинско буре с барут" - допълва Вучич. Гръмко рекламираната идея за нов „общ Югопазар плюс Албания”, под формата

на някакъв митнически съюз анонсирано е подкрепена и от еврокомисарят но разширяването Йоханес Хан, огласи белградският официоз, вестник „Политика“. Дори бе съобщено, че Вучич вече е провел консултации за създаване на 18 милионен общ Западно Балкански пазар с премиера на Босна и Херцеговина Денис Звиздич и с албанския премиер Еди Рама. Според вижданията на Белград държавите от Западните Балкани, които имат общ годишен брутен продукт от над 243 милиарда долара трябва да се откажат от своите вътрешни мита и такси и от ограничаване на превоза на стоки, както и да въведат обща митническа тарифа за всички членове. Но създаването на алтернативен на ЕС общ пазар на ексюгославия плюс Албания по разбираеми причини не потръгна и си остана във фантазиите на белградските визионери. (10)

През юни същата 2017 г. Александър Вучич заяви, че при никакви условия няма да признае независимостта на Косово. "Как мога да призная Косово, ако с ръка върху конституцията съм се клел, че не признавам Косово? Не мога и не искам да призная независимостта на Косово", каза Вучич в ефира на държавната телевизия РТС. В същото време държавният глава призова да се поставят "реални и осъществими цели". По време на президентската клетва на 31 май президентът на Сърбия предложи въпросът за Косово да бъде поставен на обществено обсъждане. Съзнавайки, че е изправен пред силна вътрешна опозиция по въпроса за решаването на косовския въпрос, че режимът е жертва на собствената си националистическа пропаганда, президентът се живия в ролята на демократ. Опитвайки се да намери изход от безвремето, под маската на търсенето на национален диалог, държавният глава прехвърли политическата отговорност на управляващите към обладаното от национализъм и негативизъм обществено мнение. През юли в статия за белградския вестник „Блиц“, а после и в интервю пред телевизия „Пинк“ Вучич заяви: „Някои ще кажат – вижте го, иска да признае Косово. Ако оставим този нерешен въпрос на децата, нашите деца отново ще се борят и дали ще се намери решение след 10, 20 30 години... Трябва да вместим въпроса в реални рамки. Какво можем и какво не можем да направим, за да не пречим на бъдещето на нашите деца. Докато не го направим, ще имаме замразен конфликт, от който никога няма да се отървем.... Но постигнем ли компромис, тогава всички пътища за политическо сътрудничество и икономическо развитие на Сърбия ще са отворени. А също и вратите на Европейския съюз. В противен случай ще запазим конфликта, чиито смисъл не разбираме, ще се правим на бабаити до първия бой и едните, и другите. А последиците?“- пита риторично накрая сръбският президент.“ Вучич отбеляза, че като държавен глава „ще разговоря с всеки“: с представители на сръбската православна църква, с историци, с политици и обикновени граждани, както и с представители на опозицията. "Сърбия не е за подценяване, независимо от факта, че албанците имат значителна подкрепа от западните страни". "Решението не се намира в нашите митове и войни. Но, в същото времето не се намира и в отричането от нашите национални и държавни интереси". Според президентът "решението има нужда от гореща глава, която да бъде в непрекъснат процес на размисъл, хладно сърце освободено от емоции и ръце, готови за компромис, както албански така и сръбски". "Крайно време е ние като народ да спрем да си завираме главата в пясъка като щраус и да се изправим с лице пред действителността". По-късно също пред телевизия „Пинк“ сръбският лидер очерта своята стратегия. „Ако установим ос на мира и стабилността по линията "север-юг" между сърбите и албанците, които са двата най-големи народи на Западните Балкани, следващите 100 години ще решим 80 процента от нашите политически проблеми. Затова съм готов да участвам в намирането на компромисно решение за Косово и Метохия, решение, от което ще има недоволни от двете ни страни, защото само такава решение може да бъде компромисно“. (11)

Опит да даде посока на дискусиата направи първо външният министър Ивица Дачич. Според водещият сръбски дипломат разграничаването на сръбско и албанско е „единственото дългосрочно компромисно решение“. Северната част на Косово, населена предимно със сърби, трябва да се отдели и да премине под юрисдикцията на Сърбия. Това се казва в статия на Дачич, публикувана в правителствения вестник „Новости“. Едновременно с това на оставащите в Косово сърби трябва да се предостави значителна автономия, а средновековните сръбски манастири в Косово трябва да получат особен автономен статута по модела на гръцкия Атон, смята ръководителят на сръбската дипломация. В своята статия Дачич формално се разграничава от официалната позиция на Белград, че Косово е сръбска територия, защото предишната политика на Сърбия по Косово е „претърпяла пълно поражение“, признава Дачич. „Косово е наше богатство, но само до такава степен, в която ние се отнасяме към него като такова. Ние сами определяме неговата цена, но само при едно условия – че тази цена няма да бъде кървава“, допълни министърът. Слабостта в тази позиция е, че в Прищина под натиска на Запада категорично отказват да допуснат промяна на границите на Косово. От друга страна албанците нямат нищо против да разменят Северно Косово с трите малки сръбски общини над река Ибър, срещу стратегически важните албански общини Прешево и Медведжа в Южна Сърбия. Подобна размяна, ще позволи на албанската общност да контролира част от коридора между Белград и Солун. (12)

Сред изказаните идеи бяха и тези на казионните академични представители, които си представяха компромиса, да завърши със създаването на някакъв дуалистичен съюз. Не липсваха и мнения да не се прави нищо, докато не настъпи по-благоприятен момент.

"Най-реалното решение е създаването на истински съюз между Сърбия и Косово. Този модел на управление пред международната общност ще бъде представен като правен съюз между две държави. Това предложение е рационално и напълно реализируемо", според професор Владан Кулешич. "Нищо не е загубено... Трябва да създадем конфедерация със силно европейско влияние", призовава Небойша Шарич от Университета "Юнион". "Сърбия не трябва да предприема необмислени действия и грешки, които много трудно ще могат да бъдат поправени от бъдещите поколения. Сърбия е изправена пред огромна отговорност, но за да се стигне до решение трябва да има воля и от другата страна. Въпросът за статута трябва да бъде решен по един справедлив и дългосрочен начин, но това нещо в момента е невъзможно", коментира от своя страна деканът на Университета "МегаТренд" Живко Кулич. Според него "Сърбия повече не трябва да прави отстъпки, а да печели време и да балансира". (13)

Сърбия бе принудена под натиск да се откаже от реален суверенитет, влияние и институциите си в Косово по време на международната икономическа криза през 2009-2011 година, твърди сръбският историк Чедомир Антич. Според ученият Сърбия е имала никакви аргументи за постигане на исторически компромис с албанците, но ги е загубила заради недалновидност, неясна политика и незаинтересованост на водещите политически партии през същия период. „Напълно ясно е, че днес ние нямаме никакви „червени линии“ в решаването на въпроса за статута на Косово. Според историкът такава „червена линия“ е била предложени компромис през 80-те години, който така и не се осъществи. Антич смята, че Общността на сръбските общини в Косово ще има същата участ, както и подобната структура в Славония, която според него действа като неправителствена организация в Хърватия. Приказките за диалог между Белград и Прищина е само начин да се приемат косовските искания към Сърбия, изразявани от САЩ и ЕС, смята още Чедомир Антич. Той добави, че след 2001 годна международната общност третира Косово както другите бивши югославски републики. (14)

Според професорът по международно право в белградския юридически факултет Боян Милисавлевич германският министър на външните работи Зигмар Габриел открито настоява, че Сърбия би трябвало да признае Косово, предлагайки модела на двете Германия като основа за бъдещо сътрудничество между Косово и Сърбия. "Това означава договор на две държави - двете да бъдат равноправни членки на ООН. Западна Германия, която никога не призна Източна Германия, и Източна Германия се договориха след повече от две десетилетия, през 1972 г. двете, като самостоятелни държави, да станат равноправни членки на ООН коментира Милосавлевич, но не смее да прогнозира дали такъв модел би бил подходящ за Сърбия и Косово. Ученият очаква "някакъв консенсус в близко бъдеще", но засега не вижда знаци, които да подсказват какъв ще бъде той.

Всички наши модели, за които се говореше най-често през последните години, би трябвало все пак да преминат и през практическа, а не само теоретична проверка, заявява Стефан Сурлич от Факултета по политически науки в Белград пред белградския вестник „Блиц“. Макар моделът на двете Германия или замразеният кипърски конфликт да изглеждат примамливи, все пак става дума за напълно различни исторически и геополитически случаи. Споразумението за двете Германия имаше временен характер, докато народът не се обедини и не възобнови единна Германия. Решението на кипърския проблем не се вижда на хоризонта и е дълбоко обвързано с отношенията Турция - ЕС. Косово не може да се сравнява с другите модели и е необходимо Белград и Прищина да намерят решение, което да бъде уникално и единствено, смята Сурлич и допълва. „Западна и Източна Германия, държави, възникнали след Втората световна война по време на блоковото разделение на света, не са се признавали взаимно, но бяха членки на Обединените нации и не се блокираха взаимно. Този модел е най-странният от всички съществуващи. Той се споменаваше по време на преговорите за Косово още през 2007 г. , когато го постави представителят на ЕС в посредническата тройка Волфганг Ишингер, а сега все по-често се чува от западни политици и експерти по Западните Балкани. Последният от редицата официални лица, които говориха за него, е Зигмар Габриел, досегашен министър на външните работи на Германия. Този модел обаче не получи топъл прием в Белград преди всичко защото Сърбия би трябвало да приеме реалността на косовската независимост.

Едно от редките предложения за решение на косовския въпрос, което привлече вниманието на президента Александър Вучич от началото на вътрешния диалог, е това, който изнесе Владан Кутлешич, професор във факултета по бизнес и право на университета Унион. Според изследователят реалният съюз би означавал "съюз" на независими държави Сърбия и Косово, които обаче ще останат взаимно свързани. Това би било, обяснява Кутлешич, митнически съюз, с единен пазар и единна парична политика, което е важно за Сърбия, тъй като нашите продукти продължават най-много да се купуват в Косово и Метохия. Най-близък пример за такъв съюз бе общността Сърбия и Черна гора. Такъв модел предполага политическа и териториална автономия за сърбите от Северно Косово и персонална автономия езикова, религиозна, културна за сърбите от юга. Автономия биха получили и православните манастири. (15)

В същата обзорна статия посветена на различните предложения обсъждани в така наречената вътрешно сръбска дискусия за Косово журналистът от в. „Блиц“ Михайло Йовичевич припомня и „Моделът на Хонконг“. Това е един от първите варианти, който сръбската страна, ръководена след епохата на Милошевич от Воислав Кошунница, предлага на международния фактор още през 2007 г. Според този модел Косово би получило най-голяма възможна автономия, но в рамките на Сърбия. Моделът Хонконг не може да бъде окончателен, а по някакъв начин трябва да е ограничен до двадесетина години. Косово никога не е било дори близо до приемане на такава визия

на сръбската страна, но и международната общност не го приема с въодушевление. (16)

Една от най-острите критики към новата косовска политика на тандема Вучич-Дачич отправя бившият сръбски външен министър Вук Йеремич. Според лидерът на Народната партия в Сърбия "ключовите грешки за Косово са направени преди 10 години през 1998 и 1999 г., когато поради "тогавашната политика на сегашните управляващи" последва бомбардирането от страна на НАТО и оттеглянето на сръбската държава от Косово. Вучич предлагаше замяна на територии с Косово, но бе отхвърлен от международната общност, която не му предложи нищо друго, освен да подпише юридически обвързващ договор, с който Косово да получи място в ООН. Белград е изпълнил всичко от Брюкселското споразумение от 2013 г., а в замяна е получил "само обещания за една доста слаба асоциация - Съюза на сръбските общини, а дори и това не е изпълнено", обяснява Йеремич. Според опозиционният лидер в Сърбия има "съединяване на държавната с организираната престъпност" и всичко това е започнало в северно Косово, "където държавата е суспендирана и заменена с организираната престъпност". "Престъпниците, които смениха държавата в северно Косово, започнаха да функционират и в другите части на Сърбия", твърди Йеремич. (17)

Като цяла сръбската опозиция отказа да участва задълбочено в диалога за Косово. За опонентите на властта подетият диалог представлява "измама на обществеността", с която държавният глава иска да си "измие съвестта". „Не искаме да участваме в този фарс. Това е като да предложи да се съберем всички и да направим пай, после Вучич да вземе парчето, което иска, а всички ние да споделим отговорността за направеното”, коментира пред държавната телевизия РТС лидерът на опозиционната Демократична партия Драган Шутановац. (18)

ГЛАСОВЕТЕ В СРЪБСКИЯ ДАЛОГ ЗА КОСОВО КОИТО НЯМА ДА БЪДАТ ЧУТИ

Десетина дни след призива на президента Вучич за започване на общонационален дебат за Косово бившият сръбски министър на външните работи Вук Драшкович, който е лидер на Сръбското движение за обновление излезе със свой текст. Авторът бе категоричен, че Сърбия трябва да приеме и признае реалността в Косово. Огромната част от страните-членки на ООН и ЕС признават независимостта на Косово. Това е днешната реалност, огласи Драшкович, който е известен със своите резки обрати в политиката. "Международният съд реши, че с обявяването на независимостта (през 2008 г.) не са нарушени хартата на ООН, международното право и резолюция 1244 на СС на световната организация. 90 на сто от гражданите на Косово са етнически албанци, а по-малко от 6 на сто са сърби". Според Драшкович "сръбският суверенитет в Косово съществува само на хартия, в преамбюла на Конституцията". "Като робуваме на тази идея, която е извън реалността, държавата понася огромни политически, финансови, демократични и икономически загуби", пише Драшкович и призовава: Да подпишем Договор за пълна нормализация на отношенията с Косово. Враждебността се премахва с приятелство. (19)

„След страданията в шест войни през 20 век Сърбия вече няма народ и деца за – седма война, защото такава нова война би означавало край на тази държава,“ заяви академик Душан Ковачевич един от най-значимите съвременни сръбски писатели и комедиографи. Той е убеден, че страната му никога повече няма да посмее да воюва: „Сърбия днес е без икономическа стабилност, без определени граници, които се отварят на всички страни. Отново започна историята с границата с Хърватия, която един ден ще бъде много сериозна, защото тук едва ли не става въпрос за замяна на територии. Трябва да направим всичко някой да не ни провокира да влезем в нова война, това трябва да бъде нашата червена линия в диалога за Косово в нашето общество“, изтъква

Ковачевич. По думите му именно това не могат да разберат хората в Белград, които днес отново говорят за война. С типичното свое чувство за сатира Ковачевич заявява:

-,Изправя ми се косата, когато чуя от хора в Белград да призовават да се брани Сърбия на всяка крачка. Те не могат да пробягат и 100 метра, трябва да ядат три пъти на ден и да спят два пъти за 24 часа. При военни действия следобед, те няма да могат да участват в тях, защото тогава ще спят. Те обаче няма да воюват, а ще воюват нашите деца. Тези, които са най-гръмки в призивите за защита на Сърбия, никога не са воювали, нито някога ще воюват. Всеки труден и продължителен диалог е по-добър вариант от всяка война“ - подчертава Ковачевич. Академикът предупреждава също, че ако бързо не се реши въпроса с Косово скоро албанците може да живеят в обща федерация или конфедерация на Балканите и Белград ще е изправен пред латентната опасност от изненадваща война.(20)

Малко преди да се пресели в откъдното, много преди Александър Вучич да яхне властта в Белград, през 2014 г. идеологът на съвременния сръбски национализъм академик Добрица Чосич официално призна, че Косово е окончателно загубено за Сърбия . Чосич бе един от главните идеологически и политически съветници на последният сръбско-югославски лидер Слободан Милошевич и изигра водеща роля в разпалването на войните за югославското наследство. "Лично за мен косовският въпрос е приключен. С други думи това означава, че това вече не е южна сръбска провинция", казва Чосич и препоръчва - "днешното поколение да не хаби енергия за Косово, защото историята е решила въпроса без тях". 91-една годишният Чосич, който бе и президент на Съюза на република Югославия в интервю за белградското списание „Неделник“ припомня, че още през 60-те години на миналия век пръв е призовал за подялба на Косово, но тази идея не е била приета". Според ученият Сърбия не трябва да празнува Първата световна война, когато окончателно завзема Косово и Македония. "Когато в една война загубите 60% от мъжкото население, а страната ви е плячкосана, както това стана със Сърбия, тогава вие няма защо да празнувате тази война само като победа", казва Чосич . "Ние повече нямаме право да воюваме. Ние нямаме нито биологичен, нито патриотичен потенциал за война. Мирът е единственото ни условие за нашето просъществуване", призовава академикът. Според него в момента има много сходни неща в постъпките и ултиматумите на европейските сили спрямо Сърбия , както тези от 1914 и 1941 година. "Путин е единственият ни истински съюзник, докато се държи по путиновски. Ангела Меркел е прекалено агресивна и спрямо сърбите се държи реваншистки", твърдеше преди 4 години академик Добрица Чосич .(21)

НЕПРИЯТНИТЕ ЗА ВУЧИЧ ГЛАСОВЕ НА СОЦИОЛОЗИТЕ

Впрочем колкото и да е променливо общественото мнение, социологическите изследвания са категорични, че на сърбите не им се воюва за Косово. В началото на 2017 г. според данните на белградския Център за политика в областта на сигурността 73% от анкетираните смятат, че не трябва да се воюва за Косово. Само 10% са на обратното мнение, а 17% са отговорили с „не зная“. Изследването показва също така, че и мнозинството от националистическия електорат, сред които и този на Сръбската радикална партия, не са готови да хванат оръжието в ръка и да се бият за бившата югопровинция. 70,6% от привържениците на Сръбската прогресивна партия на премиера Александър Вучич не смятат за оправдано да се воюва, при Демократическата партия този процент е дори по-висок – 86,5%. 70,2% от членовете и симпатизантите на Социалистическата партия на Ивица Дачич, която е коалиционен партньор на Вучич, също са против войната. Поради романтичната предопределеност на възрастовата психология най-войнствени са младите на възраст между 15 и 29 години. От тях 15%

биха воювали, сочи проучването. (22) Социологията отново сочи, че сред зрялото поколение в Сърбия, което е преминало през горнилото на войната подкрепата за интегриране в ЕС е по-голяма. Докато младите са по-податливи на пропагандата на режима и в своето мнозинство те са евроскептици и проруски настроени.

Това не пречи на сърбите подобно на своите политически водачи да имат свръхочаквания за бъдещото развитие на отношенията с Прищина. Видимо легендарната представа за „Небесното Косово” на княз Лазар не е могла да бъде променена от предизвиканата от Вучич дискуссия. Голям брой от гражданите в Сърбия виждат като решение Косово да остане в състава на Сърбия, но мнозинството от анкетираните не са готови на значителни жертви, ако това е условие за решаване на кризата, сочи проучване на агенция „Ипсос стратеджик маркетинг”, цитирано от белградския вестник "Политика". Половината от анкетираните са заявили, че следят развитието, свързани с Косово, а половината, че не ги следят. Мнозинството от анкетираните не са готови да правят значителни лични жертви, ако това е условие за решаване на статута на южната област. Директорът на „Ипсос” Сърджан Богосавлевич коментира, че има голямо объркване сред гражданите, когато става въпрос за Косово и хората нямат прецизни и последователни становища. Сред гражданите не съществува общо становище кое решение е в най-добър интерес за Сърбия. Макар мнозинството от гражданите да вярват, че това е връщането на Косово в Сърбия, са застъпени и други решения. Така например Косово, като същинска автономия в рамките на държавата Сърбия, е най-доброто решение за 26 до 28% от анкетираните. Разделянето на територията между албанците и сърбите с особена грижа за правата на сърбите, които остават в Косово и защитата на сръбските църкви и манастири, е най-добро решение за 15 до 20% от гражданите. Богосавлевич твърди, че Косово не е първостепенна тема сред интересите на гражданите, освен в случаите, когато в бившата югопровинция не се случват извънредни събития. (23)

Любопитното е, че никой не иска да плати цената за сръбското завръщане в Косово, но и никой не бърза да плати цената за сръбската интеграция в ЕС. Тоест да се търси трайно решаване на кризата и признаване на реалностите в съседната южна държава, която продължава да я държи във висящото състояние на международен протекторат. Самият режим и контролираната от властта медийна среда в Западната ни съседка е създал устойчиви стереотипи срещу Запада в лицето на ЕС, НАТО и САЩ. 60 на сто от сърбите са евроскептици. Това сочат данните от социологическото проучване на "Хоризонт 2020" в рамките на програмата на ЕС, която изследва настроеността сред страните от Западните Балкани. Отново според 60 на сто от сръбските граждани "от ЕС имат полза само богатите и мощните". В същото време те са убедени, че "членството им в ЕС ще застраши тяхната културна идентичност и икономика". Обратно най-големи привърженици на Обединена Европа са регистрирани в Албания и Косово. (24)

По време на последните президентски избори в Сърбия проф. Сръбянка Турайлич, известна активистка на сръбското демократично движение още от епохата на протестите срещу режима на Милошевич, коментира спорните представи за Обединена Европа в сръбското общество: "Говорим за незрели, крехки общества. Нищо от това, което беше съсипано от войните, не беше възстановено. При това ЕС подкрепя Вучич, стига той да прави отстъпки пред Брюксел за Косово. Не случайно според социолозите едва 44 на сто от сърбите подкрепят присъединяването на страната към ЕС. Противниците на членството сред населението са достигнали 42%, подчертава вече възрастната опозиционна деятелка. (25) Като типично ориенталско и балканско общество сърбите, бягат от отговорностите на демокрацията. Те смятат, че негативните промени настъпили след падането на предишния режим се дължат на защитаваната от Запада демократична система. Затова сърбите предпочитат да имат силен водач, който

да дойде и да им „управи“ проблемите. Това е удобна хранителна среда за всеки авторитарен режим. Именно сред тази атмосфера в цяла Източна Европа изненадващо за старите страни членки в ЕС, избуя подкрепата за съмнителни водачи издигнати от корумпираните посттоталитарни режими.

За Вучич косовския въпрос е удобно прикритие за трудния път на реформите в Сърбия. Управляващите в Белград твърдят, че само проблема с бившата югопровинция им пречи бързо да присъединят страната към ЕС. Но това алиби е абсолютно несъстоятелно за познавачите на обществените и политическите реалности в нашата западна съседка, за проблемите с върховенството на закона, за правата на малцинствата и др., но най-вече за нерешението териториални спорове с всички съседни страни от бивша Югославия. Освенн това, въпреки верноподанните клетви към Москва Вучич едва ли ще може да обясни на сърбите, как Сърбия като член на ЕС, няма да спазва правилата на общата външна политика на общността по отношение например, на санкциите срещу Русия, заради Украйна. Разбира се това не пречи на националния водач, президентът Вучич след завръщането му от визита в САЩ през февруари 2018 г. популистки отново да заяви:

-,Народът трябва да реши. Не съм сигурен, че мнозинството е за признаване на независимостта на Косово. Но трябва да се осъзнае реалността и сърбите да разберат, че Косово не е наше, както си мислехме, но не е и тяхно, както те се опитват да покажат”.(26)

Под думите „народът трябва да реши”, Вучич признава, че разбира допитване на референдум. Защото като политик, сръбският президент няма смелостта да подпише, каквото и да е споразумение с Прищина, без то да бъде подложено на плебисцит.

СПОРНОТО ТЪЛКУВАНЕ В БЕЛГРАД НА НА СРЪБСКИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ В НОВИЯ ВЕК И ПОСЛЕДВАЩИТЕ ОТ ТЯХ ВЪНШНОПОЛИТИЧЕСКИ ЦЕЛИ

На този фон, при който поради липса на решение на косовския въпрос европерспективите пред Белград остават неясни, в своето обръщение през септември 2017 г. пред Общото събрание на ООН в Ню Йорк президентът Вучич направи знакова градация на сръбските външнополитически приоритети. Членството в ЕС бе поставено едва на трето място. Като най-важен национален приоритет Вучич постави решаването на въпроса с Косово. На второ място сръбският водач издигна икономическото развитие на страната и създаването на единно балканско икономическо пространство. И едва на трето място, като обединение на първите две бе посочено присъединяването на Сърбия към ЕС, „който е нашият най-важен търговски и инвестиционен партньор”, признава Вучич. (27)

В края на миналата година Вучич направи и най-одиозното си изявление, което прозвуча озадачаващо, но и откровенно за всички съседни страни. В интервю за частната телевизия „Пинк” тиражирано и от държавната РТС сръбският държавен глава се похвали че изпълнява великосръбската програма на Стоян Новакович, когато той е премиер през 1900 г. "Новакович искаше гражданите да са по-малко австрофили или русофили и да бъдат повече сърби... Няма нито една рационална причина, поради която Сърбия да въведе санкции срещу Русия... Не виждам защо трябва да вървя срещу емоциите на собствения си народ"(28). На пръв поглед това е суверенно решение на Белград. Но за нас българите подобно позоваване звучи, все едно канцлерът Ангела Меркел, да се изпусне и да заяви, че изпълнява заветите на Хитлер във външната политика на Европа. Та нали Новакович е един от основоположниците на великосръбската доктрина и налага в сръбската външна политика, разбирането за

"богоизбраната" и водеща роля на Сърбия на Балканите. Той се смята за баща на македонизма като средство за антибългарска пропаганда в Македония. Стоян Новакович е и сред учредителите на прогресивната партия през 1880 г., за чиите наследник днес се обявява управляващата Сръбска прогресивна странка на Вучич. Но всъщност изявлението на Вучич за пореден път се опитва да прикрие големият проблем пред Белград, липсата на ясна национална стратегия, която успешно да гарантира сигурността и развитието на Сърбия през новия век, като едновременно с това привидно съхрани сръбското държавно присъствие в Косово..

Пръстът в раната бе сложен при последната визита в Белград на Хойт Брайън Ий, като заместник държавен секретар на САЩ по въпросите на Европа и Евразия. Американският дипломат и неговите домакини публично си размениха остри обвинения относно стратегическите насоки, по които се движи Сърбия. За разлика от меката сила на брюкселската дипломатия американският гост безцеремонно заяви по време икономическия форум в Белград, че "страните, които искат да се присъединят към ЕС, трябва много ясно да демонстрират тази своя воля". "Няма как да седите на два стола едновременно", отсече Ий, като разкритикува сръбското прекомерно съюзничество с Русия. Изявлението бе направено ден преди срещата на Хойт Ий със сръбския президент Вучич, на която американецът настоява Сърбия да уважава териториалната цялост на Косово. (29). "Държавите трябва да изберат на коя страна са, независимо от факта колко трудно е това. Страната трябва да направи своя стратегически избор. Това трябва да бъде част от официалната политика. Така, както това направи Хърватия и превърна членството си в ЕС в цел №1 или пък Черна гора по отношение на НАТО. Много е важно делата да бъдат по-силни от думите. Да има много ясни послания", призова дипломатът. Според американецът балансът на Белград между Брюксел и Москва е непостижим. (30) Относно Косово и целия набор от нерешени спорове на Сърбия със своите съседи Ий предупреди: "Докато има нерешени спорове, има риск от конфликти...руската представа се различава от европейската визия за Балканите. От действията на Русия става ясно, че тя иска да има разединени Балкани, а не силни и обединени". (31)

Коментирайки думите на американския емисар Вучич, се опита да се измъкне с от директно отправените му обвинения. „Той говори това, което мисли, ние говорим това, което ние мислим. Ако това беше негова лична позиция, някой щеше да го опровергае или да го смени. Такова нещо не се е случило. Той е истински професионалист и аз уважавам това. Нека те си гледат тяхната работа. Ние ще си гледаме нашата. И всичко ще бъде наред“. Коментирайки и поставеният от Ий въпрос за напредък в диалога между Белград и Прищина Вучич допълва. „И двете страни искат да живеят в митове , но ние ще се опитаме да променим това през 2018 г. Не мога да давам гаранции, но бих бил най-щастлив, когато го постигнем. Това може би ще е най-важното политическо наследство от мен – след финансовите реформи, от които съм горд и ще останат да се помнят от историята. Освен това всеки се бори за своя народ. Нито те се радват като ме видят, нито аз, когато ги видя тях.“ (32)

Преди това вицепремиерът и министър на външните работи Ивица Дачич, който в тандема с Вучич, често предпочита да играе ролята на лошото ченге, а понякога и на пеещ шут, определи като глупости думите на заместник държавния секретар Хойт Ий, че Белград "седи на два стола" между Русия и Запада. "Всичко това са глупости. Мисля, че някои хора, включително и представителят на Държавния департамент, много са гледали "Война на световите" и научна фантастика ... Сърбия изобщо не се интересуват от чужди столове, ние нямаме два стола, имаме един и това е Сърбия", посочва Дачич, цитиран от агенция ТАНЮГ. (33)

В преговорите между Сърбия и Косово на преден план като посредник вече пет

години се изявява Европейския съюз. Но недоволни от твърде меката сила на Брюксел упражнявана спрямо Белград албанците започнаха открито да настояват към процеса на разговори да се присъединят и Съединените щати. В отговор сърбите настояха представителите на Русия също да седнат на масата за преговори. Вашингтон и Москва също са готови с желание да се включат в диалога, особено ако това ще е за сметка на европейския провал за ефективно посредничество в процеса. (34) Косовският президент Хашим Тачи заяви, че е получил потвърждение от американския вицепрезидент Майк Пенс, че САЩ ще се присъединят към диалога между Белград и Прищина. „Диалогът вече навлиза в нова фаза и Федерика Могерини се нуждае от допълнителна подкрепа, затова е необходимо Вашингтон да играе роля в този процес”, твърди Тачи в интервю за белградския портал "Remarker". (35)

В Прищина и Белград разчитат, че ако разширят кръга на страните участнички в преговорите ще получат възможност да усилят своите позиции. Но едновременно с това сърбите и албанците си дават ясна сметка, че всеки нов участник в преговорния процес ще донесе своите проблеми, които допълнително ще създадат пречки пред възможността за намиране на изход от спора. Например пропускайки да отбележи, че годината не е 1998/99, а 2017/18 Ивица Дачич заяви, че Белград подкрепя организирането на нова международна конференция за съдбата на Косово. Според първият сръбски дипломат на форума може да участват ЕС, САЩ и Русия, „защото целият свят трябва да бъде попитан за Косовоза намиране на решение и по този начин да бъдат предотвратени възможни войни в бъдеще”. Но предложението бе веднага отхвърлено от косовския вицепремиер и бивш министър на външните работи Енвер Ходжай. „Няма нужда от международна конференция. Преговорите с посредничеството на ЕС трябва да приключат с договор за пълно нормализиране на отношенията и взаимно признаване между Сърбия и Косово. Исторически Сърбия никога не е искала мирни договори. Тя никога не е признавала и международните договори”, написа Ходжай в „Твитър”. Предложението на Дачич бе отхвърлено и от всички политически партии в Косово. (36) Косовският премиер Рамуш Харадинай дори отиде по далеч. В безпрецедентно едночасово интервю дадено за сръбския телевизионен канал „Хепи” той директно признава. "Ние сме част от Европа и сътрудничим с Брюксел и Берлин. Когато става въпрос за външната политика обаче, ние сме част от клуба на страните, водени от Америка. За нас не е проблем да признаем това, нямаме и време да се занимаваме с проблемите по света" (37)

КАКВО СЕ КРИЕ ЗАД ВОЕННИЯ НЕУТРАЛИТЕТ НА СЪРБИЯ?

Когато западните партньори на Сърбия изказват своите резерви за руския вектор на белградската външна политика, те съвсем не се притесняват от икономическите измерения на тези отношения. Основните притеснения са военни. Формално НАТО приема приема позицията на Сърбия за военен неутралитет. (38) Въпреки хвалбите на сърбите, че те единствено провеждат едновременно учения със силите на Русия и на Северноатлантическия алианс, сръбският неутралитет е крайно тенденциозен и всеки момент може да бъде прегазен с една нова поредна акция към Косово. По неофициална информация на автора подобни планове се разработват в сръбския Генерален щаб още веднага след подписването на Нишкото споразумение през 1999 г. и руският марш на скок от Босна към летище Слатина, край Прищина. За всички е ясно, че в подобна нова авантюра Белград може да разчита единствено на ефективната подкрепа на Москва. На пръв поглед силите са неравни. Базата „Бондстийл” край Урошевац в Източно Косово е най-големия военен лагер изграден от Пентагона след войната във Виетнам. Според експертите нейните размери, числен състав и въоръжение значително надвишават задачите на мисията на (KFOR) КФОР. (39) Но това едва ли е пречка за хората, които са

готови да хвърлят още веднъж заровете на войната. Особено когато дипломатията видимо зацикля и не може да намери удобно за сърбите решение на Косовския въпрос. След евентуалното приемане и на Македония в НАТО, Сърбия отвсякъде ще е обградена от страни членки на Алианса. Но за белградските стратегии, това са „лениви“ страни членки на пакта, които могат да бъдат матирани в един блицкриг. С изключение на Румъния и Хърватия новите балкански членове на атлантическия клуб не искат да инвестират средства в своята отбрана и армии. Едновременно с това директорът на белградския "Център за евроатлантически изследвания" Йелена Милич предупреди пред „Гласът на Америка“, че „Видяхме какво правят руснаците в Македония. Видяхме какво са правили в Черна гора. Искрено се страхувам, че "следващата приказка може да бъде Северно Косово. Трябва да се обърне специално внимание върху този факт". Подобно предупреждение отпрати в сп. „Съвет за международни отношения“ и Даниел Сървър, анализатор от Университета „Джонс Хопкинс“, експерт по Балканите и бивш американски дипломат. (40)

В същото време Сърбия е единствената държава в региона, която въпреки трудната икономическа обстановка в страната системно се въоръжава. Привидно Белград макар и да отрича това иска да поддържа паритет с Хърватска. Но колкото и да се въоръжава Сърбия не може да добие паритет спрямо своите съседи, нито спрямо НАТО. Никой от съседите на Сърбия не се кани да я напада. Аргументите на Белград, че не иска да бъде отново неподготвен спрямо външна агресия, както бе през 1999 година също са несъстоятелни. Отново повтарям, колкото и да се въоръжава с руско оръжие нашата западна съседка е неспособна да води дълготрайна война. Тогава логичният въпрос е, защо се харчат тези средства и защо е тази милитаризация и ускорено превъоръжаване? Според баналното драматургично правило, щом в първото действие на пиесата имаме окачена пушка на стената, до края на пиесата тя трябва да гръмне. (41)

Руската агресия в Крим и в Донбас през 2014 г. вдъхна отново надежди на военните в Белград, че с един подобен бърз удар, могат да откъснат част от Северно Косово и да се разиграе някаква военна победа. Вариантите са и стоварване на военни десанти оправдани с военната защита на Високи Дечани и Грачаница. Белградските стратегии се надяват, че при настъпване на някаква криза и разделение в ЕС или между САЩ и ЕС, а най-добре за тях и в самия пакт НАТО, с руска подкрепа, международната общност и съседите трябва да бъдат поставени пред вече свършения факт на един блицкриг. След подобен удар ще има възможност да се намери някакво устройващо Белград дипломатическо решение. (Тук отваряме скоба, за да подчертаем, че Москва е склонна да подкрепя сръбските аспирации, но всяка военна авантюра трябва да бъде санкционирана от Кремъл. За Русия е най-удобно косовският въпрос да остава висящ, за да може Сърбия да продължи да бъде зависима от руската политика на Балканите.) В този дух бе и поредната провокация от Кремъл. След поредната ескалация на напрежението в края на март породена от ареста на Марко Джурич в Митровица, руският лидер Владимир Путин разговаря по телефона с президента Вучич. По време на пряката линия от Москва са гарантирали, че имат разработен подробен план за прехвърлянето на най-известните руски специални сили в Сърбия. Оценката е, че те може да бъдат дислоцирани в Сърбия, т.е. в Косово, за най-много 24 часа. На въпрос как руските самолети ще достигнат до Косово, след като е малко вероятно страните от НАТО, които заобикалят Сърбия в обръч, да разрешат преминаването им, Путин запитал: „Наистина ли смятате, че българи, румънци или унгарци биха се осмелили да свалят руските самолети? Не забравяйте, че Русия е най-мощната военна сила в света и имаме начини ефективно да неутрализираме всяка опасност. Затова не вярвам, че те биха се осмелили заради Косово и албанците да рискуват една голяма европейска и

може би световна война". Пак според същите информации в документа озаглавен „стратегия за защита на Сърбия” се споменава и възможността да се действа в Косово и от далечни разстояния. "Русия има ракетна система в Черно море, но и от други места може да действа срещу вражески цели в Косово. Няма сила, която да ни попречи да защитим сърбите", категоричен е източникът. (42)

Подобни изявления поясняват, защо в НАТО са крайно подозрителни към така наречената руска база в Ниш, на едва 200 км от София и на 300 от Прищина. Според Москва това е само хуманитарна база за борба с последиците от природните бедствия. Според Алиансът става дума за разузнавателен център срещу пакта в сърцето на Балканите и за важна руска военно-логистична база в Сърбия.

Във Вашингтон и Брюксел не случайно са притеснени, че във Военната академия в Белград все още преподават офицерите, които ръководеха сръбската агресия през последните войни за подялбата на Югославското наследство от 1992-ра до 1999 г. Някои от тези преподаватели бяха съдени и пред Международния трибунал за бивша Югославия в Хага. Например наскоро Белград назначи генерал Владимир Лазаревич като преподавател във Военната академия. През 2009 година той бе признат за виновен и осъден от Хага за извършени военни престъпления по време на войната в Косово срещу цивилното население. Премиерът Ана Бърнабич публично защити назначаването му в Академията.

САЩ отказаха в началото на годината виза и на генерал Любиша Дикович началник на Генералния щаб на сръбската армия. Неправителствената организация Фонд за хуманитарно право от години твърди, че Дикович е отговорен за военни престъпления в Косово и в Босна и Херцеговина. В зоната на отговорност на 37 бригада на югославската армия, ръководена от Дикович, през 1999 г. в няколко села в района на Дреница в Косово са убити около 1400 цивилни. Посмъртните останки на част от жертвите са намерени в масови гробове в Сърбия, а Фондът подчерта, че нито Дикович, нито членове на неговата военна част са отговаряли за тези престъпления. Генерал Дикович има подкрепата и на предишните, и на сегашните управляващи, както и на прокуратурата за военните престъпления, посочват правозащитниците. Той обаче никога не е бил съден по тези обвинения. Сръбски медии писаха, че една от възможните причини за отказ на виза също може да е участието на Дикович в голямо руско-беларуско военно учение през септември миналата година. Учението на полигона Лужский в западна Русия, на около 100 км източно от границата с Естония, предизвика опасения у някои страни членки на НАТО, че Русия може трайно да разположи войски в Беларус и да извърши внезапно нападение срещу балтийските страни. Началникът на Военния комитет на НАТО, чешкият генерал Петър Павел каза тогава, че учението може да се разглежда като "сериозна подготовка за голяма война". (43)

КАКВО ГУБЯТ СЪРБИТЕ ПРИ ЕДНА ВОЕННА АВАНТЮРА В КОСОВО?

В Белград са наясно, че реално НАТО е единствения гарант за правата на сърбите в протектората Косово. Това призна и самият Александър Вучич на своята среща с генералния секретар на Северноатлантическия пакт Йенс Столтенберг в Брюксел. „Помолих да се поддържа присъствие на НАТО в Косово, да не се прекратява гарантирането на сигурността там. НАТО присъства в Косово и няколко съседни държави. Затова са ни нужни добри отношения с НАТО, които не противоречат на нашия неутралитет...Някой може да смята, че Сърбия трябва да се противопоставя на целия свят, но това не е така. Плаваме на кораб към пристанището на мира и сигурността. И в НАТО напълно подкрепят това.” – признава Вучич. (44)

Всяко военно противопоставяне на пакта, ще означава край на спора в Косово. Сърбия нито демографски, нито икономически може да издържи нова война.

Политическият връх на страната допусна прекалено много грешки в Косово, които за последните 30 години поради липсата на дипломатичност и гъвкавост я доведоха до сегашното положение. Продължаването на същата политика и неоснователната хиперболизация на руската подкрепа е задънена улица, която само укрепва позициите на Прищина. Поддържането на отворени въпроси в отношенията с Мюсюлманско-хърватската федерация в Босна и Херцеговина, както и с Хърватия допълнително утежняват сръбската позиция в спора с албанците. Сърбия има нужда от излаз към Адриатика. Част от този излаз е именно от Ниш, през Митровица, Прищина-Морина и новия американски тунел Калимаш под планината Кукас към албанското пристанище Дурас. Не случайно в Белград лелеят планове за стоителство на магистрала и към Митровица.

В Белград трябва внимателно да си възползват от грешките в Прищина. За 10-годишното си съществуване Република Косово почти не се придвижи напред към преодоляване на икономическата изостаналост, хроничната корумпираност на властта и ширещата се организирана престъпност. Досега главна роля за формиране на бюджета играят чуждестранните дотации. Населението преживява благодарение на парите идващи от диаспората в Западна Европа. Вносът превишава износа около три пъти, безработицата сред младежта достига до 70%. Въпреки своя ограничен суверенитет Прищина се опитваше да отклони изправянето пред международен съд на редица обвинени за военни престъпления от времето на войната за независимост през 1999 г. Косово си позволи да отлага и признаването на границата с Черна Гора, което допълнително влоши положението на страната.

Но по различни данни все пак Косово вече е призната от 107 до 114 държави в света. Сред които с изключение на Гърция и Румъния са и повечето балкански страни. България също признава косовската държавност. Това позволява на Прищина да върви уверено по по-трудния път на суверенитета, не през приемането в ООН, а през отделното признаване. Колкото и Белград да се бори срещу признаването от нови държави и организации, косовската независимост е суверенно призната от почти половината международно правни държавни субекти. Тези факти позволяват на косовските албанци да отлагат пълното прилагане на Брюкселските споразумения от 2013 г. Илюзорност е също да се вменява на така наречения Съюзът на сръбските общини в Косово някакви нови правомощия извън косоварската конституция. „Съюзът на сръбските общини в Косово няма да бъде формиран преди подписването на окончателно споразумение между Косово и Сърбия. Това заяви Блерим Шаля, политически съветник на косовския президент Хашим Тачи. Въпреки създадената работна група за учредяването на Съюза за албанците този въпрос не може да се третира като отделен проблем, а ще бъде включен като анекс към окончателното споразумение. (45)

В заключение трябва да кажем, че Сърбия вече повече от 30 години демонстрира в Косово правотата на принципа, че „ако не искаш, когато можеш, няма да можеш, когато искаш“. Постоянното поддържане и днес на напрежението между остатъчните сърби и над 90%-ото албанско мнозинство, чрез провокативното изпращане на влакове, посещения на емисари, прекъсвания на комуникации и механизми, международни заповеди за арестии, неуместни претенции и т.н е обречена стратегия.

„Сърбия иска да получи нещо в Косово“. Това обикновено казват Александър Вучич и неговата сянка Ивица Дачич. Те искат да получат някакъв частичен суверенитет върху територията на север от река Ибър и сръбските анклавни на Юг, включително и в така наречените свещени манастири. Това можеше да се случи в Рамбуе през 1999 г., преди интервенцията на НАТО и резолюция 1244 на СС на ООН.. Днес реалността е друга. Това кара политическия връх в Белград по всякакъв начин

ругае и да се конфронтира със Запада, защото САЩ и мнозинството държави в ЕС не иска да признаят сръбските фикции за реалностите на терена в Косово. В същото време косовските албански власти по всякакъв начин безцеремонно демонстрират на Белград, че имат почти 100 процента суверенитет над своята територия в рамките на Западния протекторат.

За Вучич Косово е един удобен мит, че Сърбия е готова за членство в ЕС, но ето виждате ли само косовския въпрос пречи на страната да влезе в европейската общност. Истината е много по-тежка, просто поредния балкански автократичен режим трудно може да се надява да стане реален член на Обединена Европа бе за да покрие минимума от демократични стандарти. Този урок в Брюксел вече са го научили след опита натрупан с трудната интерграция на България, Румъния, Унгария ии Полша. Място за повече експерименти и компромиси няма и всеки които се надява на обратното просто се самозалъгва. Време е за смяна на стратегията в Белград. Време е и за истински политици, които да смеят да носят отговорност, а не да си играят на политика. Наследството от войните за Югославското наследство е създадо такава международна атмосфера на Балканите и в Европа, че докато Сърбия безусловно не подкрепи ЕС и САЩ в региона, последните ще продължават да практически да подкрепят албанците в Косово.

.....

1. <https://www.youtube.com/watch?v=DCqGJhDsnO4> 28 минута, 56,49
2. [http://www.bta.bg/subscription.php/bg?page=4&news_filters\[search\]\[text\]=&news_filters\[news_code\]\[0\]=OP&news_filters\[news_code\]\[1\]=BA&news_filters\[news_code\]\[2\]=IK&news_filters\[news_code\]\[3\]=MI&news_filters\[created_on\]\[from\]=&news_filters\[created_on\]\[to\]=&news_filters\[_csrf_token\]=363b2778b545b189f1c515c0af818fcb](http://www.bta.bg/subscription.php/bg?page=4&news_filters[search][text]=&news_filters[news_code][0]=OP&news_filters[news_code][1]=BA&news_filters[news_code][2]=IK&news_filters[news_code][3]=MI&news_filters[created_on][from]=&news_filters[created_on][to]=&news_filters[_csrf_token]=363b2778b545b189f1c515c0af818fcb) Впрочем, според последните информации от юни 2018 т EULEX ще съкрати своята мисия в Косово поне в прокурорската и съдийската си институция, като запази евентуално само специалните полицейски част за действие в сръбската зона на север. Виж . BALK 13:11:01 24-04-2018 ML1303BA.028 13:11
3. Агенция БГНЕС 10.12.2017 г.
4. Агенция БГНЕС 11.11.2017 г.
5. Агенция БГНЕС 31.12.2017 г.
6. БТА - BALK 16:11:31 19-04-2018 SG1610BA.007
7. БТА - BALK 15:00:01 23-04-2018 ML1446BA.004
8. Неманя Руйевич, „Дойче веле”, Анализи и коментари 18.01.2017 13:37:00
9. Агенция БГНС от 25.10.2017 г. цитира интервю на заместник държавният секретар на САЩ Хойт Брайън Ий пред частната сръбска информационна агенция „ФoНет
10. Агенция БГНЕС 06.04.2017 г. и 16.03.2017 г.
11. Агенция БГНЕС 21.06.2017 г. и 25.07.2017 г., и 24.07.2017 г., 10.08.2017 г.
12. Агенция БГНЕС 31.07.2017 г. и / 14.08.2017 г., и 17.08.2017 г.
13. Агенция БГНЕС 01.11.2017 г.
14. Агенция БГНЕС 29.07.2017
15. БТА - BALK 14:09:31 22-02-2018 RA1408BA.025
16. Пак там.
17. БТА - BALK 09:22:31 02-04-2018 RA0921BA.007
18. Агенция БГНЕС 08.11.2017
19. Агенция БГНЕС 07.08.2017 г.
20. Агенция БГНЕС 28.07.2017
21. Агенция БГНЕС 04.02.2014 г.
22. Агенция БГНЕС 13.02.2017 г.

23. БТА - BALK 13:31:01 20-04-2018 SG1329BA.021
24. Агенция БГНЕС 12.01.2018 г.
25. Агенция БГНЕС, цитира анализ на „Дойче веле” 26.01.2017 г.
26. БТА - BALK 18:05:01 16-02-2018 RA1803BA.017
27. Агенция БГНЕС 21.09.2017 г.
 28. Агенция БГНЕС 26.12.2017 г.
 29. Агенция БГНЕС 24.10.2017 г.
 30. Пак там
 31. Агенция БГНЕС 25.10.2017 г.
 32. Агенция БГНЕС 06.01.2018 г.
 33. Агенция БГНЕС 27.10. 2017 г.
 34. Агенция БГНЕС 21.12.2017 г., виж също <http://www.focus-news.net/news/2018/02/24/2492214/sputnik-sarbiya-tova-sa-trite-varianta-rusiya-da-se-vklyuchi-v-dialoga-belgrad-prishtina.html>
Виж също БТА - BALK 08:57:01 22-03-2018 RA0855BA.005, където се спекулира за тайни преговори между президентите Хашим Тачи и Александър Вучич, а така също виж БТА - BALK 09:44:31 19-02-2018 SG0943BA.007 и за позицията на Германия БТА - BALK 10:04:01 15-02-2018 ML1002BA.008 А също виж и как Виена отхвърли спекулациите на белградските медии, че Австрия смята Косово за част от Сърбия. БТА - BALK 22:20:31 11-02-2018 RN2219BA.010
 35. Агенция БГНЕС 30.11.2017 г. Хашим Тачи изрази остро недоволство от „асиметричното” третиране на Косово от ЕС спрямо Сърбия. Виж БТА - BALK 15:30:31 07-02-2018 SG1529BA.004 и БТА - BALK 12:38:32 07-02-2018 RA1237BA.019 и БТА - BALK 18:20:01 06-02-2018 VN1800BA.012 18:20
 36. Агенция БГНЕС 05.11.2017 г.
 37. БТА - BALK 09:00:31 17-04-2018 RA0859BA.005 Цялото любопитно интервю на Харадинай пред водещият на предаването „Кирилица” Миомир Марич по телевизия „Хепи”, може да се види и на канала https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=UvHEQ1d7gJw
 38. Агенция БГНЕС 12.10.2017 г.
 39. Виж <http://www.focus-news.net/analysis/2018/01/26/3445/zashto-i-s-kakvi-tseli-bazata-bondstiyi-e-v-kosovoi.html>, а така също виж и http://www.novazora.net/2008/issue34/story_05.html
40. Агенция БГНЕС 01.12.2017 г. виж и Агенция БГНЕС 18.11.2017 г. Подобни предупреждения дойдоха и от Конгреса на САЩ, виж Агенция БГНЕС 27.12.2017 г.
41. Агенция БГНЕС 28.10.2017 г. и Агенция БГНЕС 12.10.2017 г., и Агенция БГНЕС 13.11.2017 г., и Агенция БГНЕС 05.10.2017 г., и БТА - BALK 16:22:01 22-04-2018 VN1620BA.009
42. <http://www.focus-news.net/news/0000/00/00/2505745/> и <http://www.focus-news.net/news/2018/03/30/2505745/vladimir-putin-kam-srabskiya-prezident-nashite-samoleti-shte-stignat-do-kosovo-za-dva-chasa-nyama-sila-koyato-da-ni-poprechi-da-zashtitim-sarbite.html>
43. БТА - BALK 18:55:31 11-01-2018 RA1854BA.020 БТА - BALK 08:36:31 10-01-2018 RA0835BA.003
44. Агенция БГНЕС 15.07.2014 г.
45. БТА - BALK 17:09:31 24-04-2018 RA1707BA.010